

264. Ukk, Vasútállomástól DK-re (KÖH 75601)

(Veszprém megye) V

A Sümeg és térsége (Sümeg II. ütem) szennyvízhálózat kiépítése és szennyvíztisztító telep kapacitás bővítése c. projekt keretében a Sümegi Regionális Szennyvíz-társulás beruházásában a Laczkó Dezső Múzeum feltárást végzett Ukkon, a vasútállomás mellett, 2013. május 6. – július 18. között. Az 1 m széles árokban 5 régészeti objektumot tártunk fel, közülük 2 méhkas alakú gödör, 3 pedig cölöplyuk. A leletanyag vaskori (Hallstatt D). A régészeti jelenségek az árok egy rövid szakaszán (25 m hosszan) jelentkeztek csupán, a lelőhelynek az É-i szélét érintette a munka.

REGENYE JUDIT

265. Újireg határa (Tolna megye) Ő, Kö

A falutól ÉNy-ra, a Kulcsár-patak Ny-i oldalán végeztem terepbejárást május 23-án.

Czudor-dűlő, Bordás-dűlő (KÖH 87337): A falutól Ny-ra fekvő két halastó közötti gáttól É-ra, az É-i tóra merőleges mellékvölgytől É-ra, a patakkal párhuzamosan kb. 600 m hosszúságban középkori faluhelyet azonosítottam a kelő kukoricában. A lelőhely a középkori Mut faluval azonosítható, amelynek templomát írott forrás említi, helyét azonban nem sikerült azonosítani.

Szántói útra dűlő, Új Ferencék dűlője, Ördög-dűlő (KÖH 23753): A falutól Ny-ra fekvő két halastó közötti gáttól É-ra, az É-i tóra merőleges mellékvölgyig, bokáig érő kukoricában, száraz talajon kb. 300 m hosszan szórványosan néhány jellegtelenszerű őskori kerámiát gyűjtöttem.

K. NÉMETH ANDRÁS

266. Üllő, Juhállás-dűlő (KÖH 30899)

(Pest megye) Sza

A Magyar–szlovák DN 800 gázszállító tranzitvezeték építési munkáihoz kapcsolódó próbafeltárást a nyomvonal Üllő 5 (Vecsés 46) lelőhelyre eső szakaszán 2013. október 8. és 31. között végeztük el. A nyomvonal gépi humuszolása során átlagosan 5 m szélességben távolították el a humuszt a lelőhelyen. A régészeti jelenségek az altalajban foltként jelentkeztek: 21 objektumot tudtunk azonosítani, ebből 3 árok, 17 gödör és 1 sír. Két gödröt, amelyek a nyomvonalba nagyon kis részükben estek csak bele, nem bontottunk ki, ezeket foltként dokumentáltuk, illetőleg némelyeket, amelyeket a nyomvonal szélén, a beruházó utasítására meghagyandó rézsű miatt nem tártunk fel teljes egészükben, csak metszetre bontottunk és dokumentáltunk. A 008-as sz. gödör – amely szintén utóbbi kategóriába esik – fala vastagon kitapasztott és szürkére égetett volt. Ennek teljes kibontására engedélyt kértünk és kaptunk a MOL képviselőjétől, így a gödör környékén, a nyomvonalon kívül egy 2×2 m-es kutatószondát nyitottunk, amelynek segítségével a gödör alakja tisztázhatóvá vált. A kerek alakú gödröt 150 cm mélységig bontottuk, majd munkavédelmi okokból nem haladtunk tovább, a munka biztonságos elvégzéséhez szükséges feltételeket a beruházó nem teremtette meg. A tapasztás a gödörben kb. 80 cm mélységig folytatódott, annak teljes felületén. A 018-as gödörben csontvázas sírt találtunk, kb. 135 cm mélységben

(SE 038-39) a váz vállán egy ún. aláhajtott lábú bronzfibulát bontottunk ki.

A lelőhely már az M0-ás autópálya megelőző feltárása óta ismert volt, a 30899-es azonosítószámot kapta. Jelen munkálatok a lelőhely nagyobb kiterjedését igazolták. Az objektumokban talált leletanyag alapján egy szarmata település részletét tártuk fel, amely a 3–4. században biztosan fennállt.

BÓZSA ANIKÓ

267. Vasegerszeg, Hermina-tábla III. (KÖH 51052)

(Vas megye) Ő, B, Ró, A, Kk, Kú?

Az M86 gyorsforgalmi út tervezett nyomvonalán 2012 márciusában végeztünk terepbejárást. Ennek során vizsgáltuk meg a Vasegerszeg területén nyilvántartott Hermina-tábla III. lelőhely érintettségét is. A tervek szerint a lelőhely területén alakítják ki az M86 gyorsforgalmi út és a 84-es sz. főút külön szintű kereszteződését.

A lelőhely a Kőrös-patak ÉNy-i oldalán, a vasútvonaltól DK-re helyezkedik el, egy jelentősebb kiemelkedés nélküli, nagyjából sík területen, kismértékben a 84-es sz. főút Ny-i oldalára, Hegyfalva területére is átnyúlva. A lelőhelyet ÉK-ről egy fákkal szegélyezett sekély árok határolja. A terepbejárásum során kiderült, hogy a lelőhely a korábban gondoltnál jóval kiterjedtebb (800×470 m), elsősorban ÉNy-i, É-i irányban. A gyenge látási viszonyokat biztosító repcében gyűjtött őskori leletek a lelőhely teljes területén egyenletesen oszlottak el. Mellettük néhány római kerámiatöredék került elő a lelőhely DNY-i harmadából, valamint néhány 15–16. századi töredék a lelőhely D-i széléről.

2012 őszén próbafeltárást végeztünk a lelőhelyen az M86 gyorsforgalmi út építéséhez kapcsolódó ERD elkészítéséhez. A próbafeltárást során 69, két m széles szondát alakítottunk ki. Ahol szükséges volt, a szondákat kibővítettük az objektumok kiterjedéséhez igazodva. A lehumusztolt terület nagysága 3737 m² volt. A ma már jórészt sík területet eredetileg kisebb kiemelkedések tagolták, melyekből mára csak a főpálya DK-i oldalán húzódó É–D-i dombhát emelkedik ki jelentősebben. Itt a humusz vastagsága 30–40 cm, máshol jellemzően 40–60 cm. A feltárást során 36 régészeti korú objektumot különítettünk el. Érdekes módon a jelenségek nem a dombtetőn, hanem az attól K-re elterülő alacsonyabb fekvésű területen helyezkedtek el. Az előkerült objektumokból egy kivételével, jellemzően csak néhány jellegtelenszerű őskori kerámia került elő. A 84-es sz. út D-i oldalán fekvő 16. objektumban viszont nagy mennyiségű kora bronzkori anyagot találtunk. Néhány, az edények alsó részéből származó töredéket seprűzéssel tisztítottuk. A feltárást során több hosszabb, egyenes árokszakaszt is találtunk. Belőlük kevés, jellegtelenszerű őskori anyag került elő, ennek ellenére valószínűleg késő középkoriak vagy kora újkoriak. Az árkok mellett 2 kút, néhány gödör és több felismerhető rendszert nem alkotó cölöplyuk került elő. A jelenségek a nagy kiterjedésű, de alacsony intenzitású lelőhely D-i részén (D-i körforgalom környéke, valamint a főpályának a jelenlegi 84-es sz. úttól D-re eső része) mutattak nagyobb intenzitást.

A lelőhely területén 2013. március 27. és június 12. között végeztük el a megelőző feltárást. Feltárást a vasbeton alaplapok, a majdani közművezetékek és a nyomvonal széleire tervezett vízelvezető árkok területe lett kijelölve, míg a köztes részekben a régészeti jelenségek védelmét tartós elfedéssel kívánták

biztosítani. Az előírt területen kívül feltárással került a D-i körforgalom területének egy része, mivel itt a humuszréteg vékonyabb volt és az objektumok a próbafeltárás során viszonylag intenzívebben jelentkeztek. A megelőző feltárással érintett 2455 m² nagyságú területen 81 régészeti objektum került elő, melyek három korszakhoz tartoztak. A legkorábbi időszakot a kora bronzkor jelentette. Ide tartozott az előkerült gödrök túlnyomó része és a leletanyagot tartalmazó cölöplyukak mind-egyike. A 84. sz. gödör késő avar kori, minden bizonnyal ebbe a korszakba tartozott a csak római téglatöredékeket tartalmazó 70. és a 60. sz. kút is. Az avar kori objektumok kizárólag a lelőhely DK-i, mély fekvésű részén kerültek elő. A 13. sz. hosszú egyenes árokából leletanyag nem került elő. A legvalószínűbb, hogy késő középkori vagy kora újkori a 41–45. sz. objektumokkal együtt. A jelenségek, korszaktól függetlenül, jellemzően jól látható, egyértelmű, sötét fottal jelentkeztek.

A feltárás során előkerült leletanyag a Savaria Megyei Hatókörű Városi Múzeumban került elhelyezésre.

Munkatársak: Litauszki Zoltán régész, Kántor Orsolya régészhallgató, Körmeny Tibor geodéta, Horváth Dorina, Horváth András, Vámos Péter régésztechnikusok.

HORNOK PÉTER

268. Vatta, Testhalom (KÖH 59490)

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) B

A BORBAS (Borsod Region Bronze Age Settlements) Projekt keretén belül roncsolásmentes régészeti kutatásokat végeztünk a lelőhelyen 2013. szeptember 22. és október 5. között. 2013 őszén engedélyt kaptunk a Mátra Erőmű Zrt.-től, hogy a Vatta-dobogói korábbi feltárási terület és a testhalmi lelőhelyet kettéosztó fasor közötti részen geofizikai méréseket végezzünk. A mérések közel 5 ha területen folytak október 2–3-án. A geofizikai felmérés során a felszínen leletanyagot gyűjtöttünk a lelőhely korának pontosabb meghatározása céljából, extenzív módszereknek megfelelően. A vizsgált területen kora bronzkor végi hatvani és középső bronzkori fűzesabonyi leletanyagot találtunk. A geofizikai kutatások érdekessége a központi települési rész körüli íves árok mellett megfigyelhető szögletes jelenség. Ez nemcsak a geofizikán, hanem a korábban rendelkezésre álló Civertán Bt. által készített légi felvételeken is látszódik, de míg előbbi vonalas jelenségként, addig az utóbbin sávként jelentkezik. A településen a külső települési sávban is számos épület alaprajza látható. A légi felvételeken is látszó távolabbi, kisebb szürke foltok felületén szintén házalaprajzok figyelhetők meg. Míg a többi, eddig vizsgált település esetében a külső települési sávban érintő irányban álltak a házak, addig Vattán, a Ny-i részen sugárirányú épületalaprajzokat figyelhetünk meg. A geofizika és a légi felvételek adatai jól megfeleltethetők egymásnak.

2013. október 19-én a Pazirik Kft. újabb légi felvételeket készített a lelőhelyről. A lelőhelyen a növényzeti fedettség miatt ezek a légi régészeti kutatások nem jártak eredménnyel.

Munkatársak: Tobias L. Kienlin, Varga András, a kölni és a Miskolci Egyetem hallgatói.

PUSZTAINÉ FISCHL KLÁRA

269. Vácduka határa (Pest megye) U, Sza, Ge, A

A Magyar–szlovák DN 800 gázszállító tranzitvezetékhez kapcsolódó régészeti kutatások során a település határában az alábbi lelőhelyeken dolgoztunk.

Bangor-hegy (MRT 9. k. 33/2. lh., KÖH 12210): A lelőhely feltárást 2013. május 21.–június 2. között végeztük el. A lelőhely maga egy domb D-i lejtőjén terül el. A felszínen szórva nyosan mutatkoztak cserepek, a humuszolás során derült ki, hogy a régészeti jelenségek a domb hajlataiban, kisebb teraszokon koncentráálódtak. Több korszak emlékei kerültek elő: a műveléssel bolygatott humuszréteg alatt helyenként 15–20 cm vastag, homogén, barna homokos feltöltődést regisztráltunk szórványos neolitik kerámiával. Ebben nehezen rajzolódott ki az egykori beásások; bontás után néhány gödröt ugyanerre a korszakra keltezhettünk. A gödrök nagyobb része lelet nélküli volt. Találtunk továbbá két sekélyre ásott, neolitik sírt. Betöltésükből kőpenge és okker került elő.

Jóval mélyebben, a neolitik réteget jól láthatóan elvágva került elő 10 népvándorlás kori koporsós temetkezés. Tájéolásuk ÉNy–DK-i, ettől élesen eltér az STR 3. sír ÉÉK–DDNy-i tájolása. Nagy részük a szelvényfalon túllógott, teljes feltárással a MOL hozzájárulásával, jelentős rábontásokkal végeztük el. Egy kivétellel a sírok bolygatottak voltak, a rablás elsősorban a mellkasokra és medencékre irányult. Kevés fémlelet maradt ránk, leginkább kések és csatok. A kerámialeletek alapján azonban egyes etnikai összetételű sírmezőre következtethetünk. Az STR 3 temetkezés szürke füles korszója, vörös tálkája, valamint az STR 5 szürke, bikónikus edénye leginkább germán lakosságra vallott, az STR 18 és 27 temetkezések kézzel formált szürke fazekai, illetve az utóbbi gömbcsüngős fülbevalója avar sajátosságokat mutattak. Az STR 2 sírban csontfésűt találtunk, az STR 3-ban, 5-ben és 16-ban üvegyöngyöket, az STR 27-ben tojást. Pontos kronológia felállításához kevés az adatunk, a temető azonban viszonylag nagy kiterjedésű lehetett, használata is hosszabb időtartamra terjedhetett ki.

Munkatársak: Bózsa Anikó, Buránszki Nóra, Patay Róbert, Sarkadi Gergely régészek, Szócs Péter térinformatikus.

RAJNA ANDRÁS – RÁCZ TIBOR ÁKOS

Kővágói-tábla (MRT 9. k. 33/38. lh., KÖH 12216): 2013. május 22. és május 28. között feltárást végeztünk a lelőhelyen. A terület Vácdukától K-re, egy NyÉNy–KDK-i irányú dombon É–D-i irányban húzódik. A feltárás során 660,6 m² terület lett humuszolva, összesen 15 objektumot bontottunk ki. A kibontott objektumok között 12 gödör, 1 kerámiatöredékekkel kirakott platnijú sütőkemence és 2 árok volt. A gödrökben és sütőkemencében kis mennyiségű szarmata kerámiatöredéket és állatsontokat találtunk. Egy gödörből nagy mennyiségű, nem anatómiai rendben elhelyezkedő állatsont és kevés szarmata kerámiatöredék került elő.

Munkatársak: Bózsa Anikó és Buránszki Nóra régészek.

PATAY RÓBERT

270. Vácrátót határa (Pest megye) Ő, Sza, Á, I

A Magyar–szlovák DN 800 gázszállító tranzitvezetékhez kapcsolódó régészeti kutatások során a település határában az alábbi lelőhelyeken dolgoztunk.